

CLASICI AI LITERATURII UNIVERSALE

I.S. TURGHENIEV

Prima iubire

Apele primăverii

Traducere din limba rusă și note
CORNELIA TOPALĂ

Prefață
CAMELIA DINU

CORINT

Redactor: ANTONIA KACSÓ
Tehnoredactare computerizată: LORENA IONICĂ

Design copertei: ANDREEA APOSTOL
Ilustrația copertei: ILIA REPIN,
detaliu din *Pod din Abramțevo* (1879)

Иван Сергеевич Тургенев
Первая любовь. Вешние воды

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin
GRUPULUI EDITORIAL CORINT.
CORINT este marcă înregistrată.

ISBN: 9 78 973 99 6

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TURGENEV, IVAN SERGEEVICH

Prima iubire ; Apele primăverii / I.S. Turgenev
trad.: Cornelia Topală ; pref.: Camelia Dinu. - București : Corint Books, 2015

ISBN 9 78 973 99 6

I. Topală, Cornelia, trad (trad.)
II. Dinu, Ana-Camelia (pref.)

821.161.1-31=135.1

PREFAȚĂ

I.S. Turgheniev a fost un adept al reformelor care aveau rolul de a apropia Rusia de țările avansate din Occident. Tendința sa progresistă s-a reflectat în literatură prin investigarea personalității „omului nou” al acelei perioade. Romanele *Prima iubire* (1860) și *Apele primăverii* (1873), concepute în perioada de maturitate artistică, înfățișează, pe fundalul temei iubirii tragice, chiar imaginea acestui „om nou”, implicat în povești de dragoste încărcate de contradicții.

Microromanul *Prima iubire* a fost considerat de mulți critici din epocă indecent și libertin. Textul frapează și prin caracterul accentuat autobiografic, confirmat fără ezitare de autor: la baza romanului stă istoria reală petrecută între Turgheniev, ca adolescent, și tatăl său.

Prin artificii narativ al povestirii în ramă este prezentat naratorul, Vladimir Petrovici, de aproximativ 40 de ani, care expune în scris, la cererea prietenilor, aventurile primei sale iubiri, de la 16 ani. Vladimir merge într-o vară cu părinții într-o localitate nu departe de Moscova, la o vilă închiriată. El este fiul unui aristocrat încă tânăr, căsătorit din interes, care manifestă față de copil o atitudine care se situează între tandrețe și indiferență. Mama, cu zece ani mai în vârstă decât tatăl, este geloasă și tensionată, prea puțin preocupată de Vladimir. Adolescentul face cunoștință cu familia vecină a unei prințese falite și se îndrăgostește nebunește, cu toate fanteziile și capriciile vârstei, de fiica acesteia, Zinaida, o tânără fermecătoare de 21 de ani. Treptat, se dovedește că rival îi este chiar tatăl său, cu care Zinaida intră într-o relație dramatică. Diferitele stadii ale legăturii cu tatăl lui Vladimir sunt

dezvăluite treptat, prin substituirea bizară a celor doi în imaginația eroinei. În consecință, fiul devine obiectul exteriorizării unor trăiri ale Zinaidei, la limita dintre iubire și cruzime. Scandaloasă pentru literatura rusă de la jumătatea secolului al XIX-lea a fost considerată scena în care Zinaida, lovită cu cravașa de tatăl lui Vladimir, sărută dunga roșie apărută pe braț.

Zinaida, personaj mobil, ambiguu pe alocuri, prezentat în metamorfoză, este capabilă de flirt, de cochetărie, de senzualitate, dar și de inocență, de abnegație și de sacrificiu. Imaginea personajului masculin este mai curând degenerativă — el îi oferă femeii un fundal pentru manifestarea forței sale interioare, apoi părăsește scena. Tatăl lui Vladimir moare (și nu numai el!), un deznodământ des exploatat de Turgheniev.

Prin analiză psihologică sunt prezentate emoțiile intense ale protagoniștilor și felul în care aceștia se raportează la iubire, fie ea prima iubire — adolescentină și impetuoasă, fie pasiunea târzie. Romanul este tributar romantismului prin numeroase elemente: fantasma adolescentină a iubirii, jocul fascinant al seducției, însoțit de stări de tristețe și lacrimi nejustificate, peisajele pitorești cu munți și văi, lecturile personajelor din autori romantici.

Prima iubire este o confesiune despre complexitatea emoțiilor, dar și despre lipsa de control asupra acestora, idee sugerată și de finalul nostalgic, construit pe tema trecerii timpului, care avertizează cu privire la posibilele efecte devastatoare ale iubirii.

Romanul *Apele primăverii* are un conflict mai dens (poate nu întâmplător — a fost rescris de trei ori de autor), ceea ce lărgeste limitele investigației structurilor sufletești. Turgheniev se etalează din nou ca scriitor-psiholog, maestru în dezvăluirea experiențelor intime.

Sunt descrise în oglindă două povești de dragoste trăite de un tânăr inteligent, cultivat, dar indecis în ceea ce privește opțiunile sale sentimentale. Dmitri Pavlovici Sanin, în vârstă de 52 de ani,

rememorează evenimente petrecute în urmă cu 30 de ani, când călătorise în Germania. În Frankfurt s-a îndrăgostit de o fată minunată, o italiancă pe nume Gemma, fiica unui cofetar. În prima parte, sunt prezentate trăsăturile de caracter ale lui Sanin care o impresionează pe tânără: generozitatea și curajul. Mai întâi, eroul nostru îl salvează pe fratele Gemmei dintr-un leșin, apoi apără onoarea fetei, angajându-se într-un duel cu un ofițer german, în opoziție cu logodnicul tinerei, care se eschivează. Sanin și italiana își mărturisesc iubirea, fata îl refuză pe logodnicul care i-ar fi asigurat o situație materială strălucită și, în febra entuziasmului, Sanin o cere în căsătorie. Planul lor este să plece în Rusia înainte de nuntă ca să-și vândă moșia și să ajute familia viitoarei soții să depășească seriosul impas financiar în care se află. Eroul se întâlnește întâmplător pe stradă cu un fost coleg rus și face cunoștință cu soția acestuia, bogata și frivolă Maria Nikolaevna Polozova, care ar putea să-i cumpere moșia. Polozova este antiteza Gemmei din toate punctele de vedere. De la perspectiva iubirii sincere, veritabile, Sanin trece la pasiunea distrugătoare, obsesivă. Devine robul acestei femei fatale și renunță, cu lașitate, la Gemma.

La edificarea celor două portrete feminine antitetice, care constituie, de fapt, esența romanului, contribuie (și) numele protagonistelor. *Gemma* înseamnă în italiană „piatră prețioasă, bijuterie”. Tânăra este luminoasă, celestă aproape, iar farmecul ei glorifică iubirea pură. Polozova este personificarea viciului. *Poloz* este o specie de șarpe numit popular „șarpe rău”. Evident, nu poate fi ignorată nici trimiterea la mitul biblic al șarpelui ademenitor, apanaj al diavolului. Polozova este conectată, într-un fel irezistibil, la subteranele conștiinței, iar eroul este copleșit și subjugat de forța ei. Narațiunea la persoana a III-a, poziția naratorului omniscient și stilul indirect liber fac posibilă redarea expresivă a dinamicii sentimentelor, expunerea alarmei interioare și a îndoielilor protagonistului. La sfârșitul rememorării, eroul apare profund singur, gol spiritual și în imposibilitatea de a mai

găsi justificări pentru viața sa. Se întrevede posibilitatea de a o revedea pe Gemma. Să însemne, oare, acest lucru găsirea liniștii sufletești atât de necesare?

Meditația elegiacă din final vorbește despre nevoia omului de a iubi, dar și despre incapacitatea de a-și construi fericirea în iubire, căci aceasta este tumultuoasă și efemeră ca apele de primăvară. Astfel, istoria lui Sanin devine o parabolă despre înțelegerea tardivă a iubirii.

În cele două romane de dragoste prezentate, Turgheniev a răsturnat opozițiile tradiționale de receptare a cuplului: caracter masculin puternic/caracter feminin slab, bărbatul activ/femeia pasivă, dominare/subordonare, rațiune/emoție. Bărbatul este descris ca o ființă vulnerabilă, incapabilă să reziste dorințelor, circumstanțelor sociale sau deciziilor luate de către alții. În compensație, scriitorul a creat o galerie de imagini fermecătoare ale femeii, generând un prototip în literatura rusă: femeia descrisă de Turgheniev se distinge printr-o configurație sufletească delicată, prin idealuri și aspirații nobile. În plus, deși tema centrală este iubirea, romanele nu sunt lipsite de un substrat social și de moravuri, fiind populate de câteva tipologii specific turghenievienne: „omul de prisos”, nihilistul, femeia altruistă.

Ca artă narativă, remarcăm în ambele romane cursivitatea narațiunii, descrierea expresivă a peisajului rus, complexitatea caracterelor umane și a portretelor, analiza psihologică bazată pe retrospecție, introspecție și memorie afectivă.

Prozatorul englez laureat al Premiului Nobel pentru Literatură John Galsworthy aprecia în mod deosebit stilul lui Turgheniev, iar pe autor îl considera „cel mai rafinat poet care a scris vreodată romane”. Acesta reprezintă un argument în plus pentru a demonstra că tradiția romanescă instaurată de Turgheniev în literatura rusă este solidă.

TABEL CRONOLOGIC

- ❧ La 28 octombrie (9 noiembrie) se naște, în orașul Oriol (Rusia), Ivan Sergheevici Turgheniev, ca fiu al lui Serghei Nikolaevici Turgheniev și al Varvararei Petrovna Lutovinova.
- ❧ **1823:** Întreaga familie Turgheniev face o călătorie în Europa (Germania, Elveția, Franța, Austria). Acest periplu a marcat profund copilăria micului Ivan, trezindu-i gustul pentru călătorii, care l-a însoțit mai apoi întreaga viață. După revenirea acasă, contactul cu natura, bogata bibliotecă a familiei și pasiunea pentru lectură l-au ajutat să treacă peste despotismul și violența manifestate de mama sa.
- ❧ În toamna acestui an, se înscrie la Universitatea din Moscova, unde studiază literatura rusă și psihologia.
- ❧ ❧ Se mută la Universitatea din Petersburg, unde era pe atunci profesor N.V. Gogol, care predă cursul de Istorie a Evului Mediu. Din anii studenției, datează primele încercări literare (poemul dramatic *Steno*, precum și o serie de poezii lirice, influențate de romantism).
- ❧ Se întoarce la Moscova, după o călătorie în Germania (unde audiază câteva cursuri la Universitatea din Berlin și se împrietenește cu tineri ruși care studiau filozofia acolo, printre care se află N.V. Stankevici, T.N. Granovski și M.A. Bakunin) și Italia.

- ❸ Își susține examenele pentru a deveni profesor de filozofie la Petersburg, deși cariera pedagogică nu-l atrage. Întâlnindu-l pe marele critic V.G. Bielinski și sub influența acestuia, începe să scrie versuri, apoi proză. De asemenea, suferă influența marelui N.V. Gogol. Renunță la filozofie și la cariera didactică, dăruindu-se literaturii.
  - ❸ Publică opera dramatică *Imprudența*.
  - ❸ ❸ Lucrează la Ministerul Internelor. Apar *Parașa*, *Moșierul*, *Andrei Kolosov*, *Duelistul* etc., care marchează procesul de trecere de la influențele romantice la realismul critic.
  - ❸ Demisionează din Ministerul Internelor și pleacă în Franța, împreună cu Pauline Garcia Viardot (cântăreață de operă și compozitoare, care a rămas marea iubire a scriitorului până la sfârșitul vieții lui) și soțul acesteia.
  - ❸ Apare piesa *Lipsa de bani*.
  - ❸ Publică „Hor și Kalinîci“, prima schiță din *Povestirile unui vânător*.
  - ❸ Piesa *Burlacul*.
  - ❸ Părăsește Parisul la 12 iunie. Apare piesa *O lună la țară*.
- 1852:** Apare întreg ciclul *Povestirile unui vânător*, înscris sub semnul artei realiste, care îi aduce celebritatea în lumea literară. Tot în acest an, scrie un articol despre moartea lui Gogol, interzis de cenzura din Petersburg. Turgheniev este arestat, după care i se impune domiciliu forțat la moșia părintească.

1853: La începutul lunii decembrie, lui Turgheniev i se îngăduie să viziteze capitala, unde este întâmpinat cu simpatie de către prieteni.

Colaborează la revista *Sovremennik*. Prietenia cu Nekrasov îl apropie în mod deosebit de această publicație. Începând din anul 1854, face dese călătorii peste hotare, în special la Paris, unde leagă prietenii cu Mérimée, Flaubert, frații Goncourt, Daudet, Zola.

Îl cunoaște pe Lev Tolstoi, care încă nu publicase nimic. În iunie, aflat la Spasskoe, începe să lucreze la romanul *Ruîn*.

Apare romanul *Ruîn*.

Merge la Paris împreună cu Lev Tolstoi și Nicolai Nekrasov.

Vede lumina tiparului *Un uiș b li*.

Publică romanul *Înj un*.

Lucrează la romanul *Părinți și copii*, amplu tablou al societății ruse din perioada care a precedat reforma din 1861. Devine membru corespondent al Academiei Imperiale de știință.

În revista *Russki vestnik* se publică romanul *Părinți și copii*. Reacția ostilă provocată de apariția lucrării îl determină pe Turgheniev să părăsească Rusia. Se stabilește în Germania, apoi se mută la Londra.

Apare romanul *Fum*.

- Se mută la Paris, unde va locui până la sfârșitul vieții.
- Publică *Desțelenire*, roman care are ca temă mișcarea revoluționară a narodnicilor.
- Primește titlul de Doctor în Drept civil la Universitatea din Oxford.
- La 3 septembrie se stinge din viață, la Bougival, în apropiere de Paris, după o lungă și foarte grea suferință. Trupul său este ulterior dus în Rusia și înmormântat în Sankt-Petersburg.

PRIMA IUBIRE

Dedicat lui P. V. Annenkov

OASPEȚII PLECASERĂ DE MULT. Pendula bătu ora douăsprezece și jumătate. În încăpere se mai afla doar gazda și, împreună cu ea, Serghei Nikolaevici și Vladimir Petrovici.

Stăpânul casei sună servitorul și-i porunci să strângă de pe masă resturile cinei.

— Așadar, e lucru hotărât, rosti el, așezându-se mai adânc în fotoliu și aprinzându-și o țigară, ne-am înțeles ca fiecare dintre noi să povestească istoria primei sale iubiri. E rândul dumneavoastră, Serghei Nikolaevici.

Serghei Nikolaevici, un omuleț blond și rotofei, cu fața dolo-fană, se uită mai întâi la stăpânul casei, apoi își ridică privirea spre tavan.

— Eu n-am avut o primă dragoste, spuse el în sfârșit, am început direct cu a doua.

— Cum așa ?

— Foarte simplu. Aveam optsprezece ani când mi-a plăcut prima dată o domnișoară teribil de drăguță; dar i-am făcut curte ca și când n-ar fi fost ceva nou pentru mine și absolut la fel am procedat și cu cele care au urmat. Dacă e să spun adevărul, m-am îndrăgostit pentru prima și ultima dată de dădaca mea, la vârsta de șase ani. Dar lucrurile astea s-au întâmplat acum multă vreme. Amănuntele relației dintre noi mi s-au șters din memorie și, chiar dacă n-ar fi așa, pe cine ar putea să intereseze o astfel de istorie?

— Atunci ce e de făcut? întrebă gazda. Nici în prima mea iubire nu există nimic deosebit; n-am iubit pe nimeni altcineva înainte de cunoștința cu Anna Ivanovna, actuala mea soție, și totul a mers ca pe roate: părinții au făcut cererea în căsătorie în locul nostru, noi ne-am îndrăgostit unul de altul imediat și am făcut nunta fără să mai zăbovim nicio clipă. Istoria mea poate fi povestită în două cuvinte. Eu, domnii mei, recunosc că v-am propus acest joc cu speranța în dumneavoastră, care sunteți niște burlaci, n-aș vrea să spun bătrâni, dar nici chiar așa de tineri. Vladimir Petrovici, n-ai cumva dumneata o poveste mai amuzantă?

— Prima mea iubire este într-adevăr una dintre cele mai puțin obișnuite, răspuse după o mică pauză Vladimir Petrovici, un bărbat de patruzeci de ani, brunet și cu părul încărunțit pe alocuri.

— A! rostiră într-un glas gazda și Serghei Nikolaevici. Cu atât mai bine... Povestești-ne.

— De acord... sau mai bine nu: n-o să vă povestesc, nu sunt meșter în lucruri din astea: spusele mele ar fi ori prea scurte și seci, ori prea lungi și mistificate într-o oarecare măsură; dar, dacă-mi permiteți, o să notez tot ce-mi amintesc într-un caietețel și o să vă citesc altă dată.

Prietenii nu se învoiră la început, dar Vladimir Petrovici o ținu pe-a lui. Peste două săptămâni, se întâlneau din nou. Vladimir Petrovici își respectase promisiunea.

Iată ce se afla scris în caietețelul lui:

I

AVEAM PE ATUNCI ȘAISPREZECE ANI. Lucrurile se petreceau în vara anului 1833.

Locuiam la Moscova, împreună cu părinții mei. Închiriasem o vilă în apropiere de bariera Kalujskaia, peste drum de parcul

Neskucinoe. Mă pregăteam pentru universitate, dar studiam foarte puțin și într-un ritm teribil de lent.

Nimeni nu-mi îngrădea libertatea. Făceam ce voiam, mai ales după ce mă despărțisem de ultimul meu preceptor, un francez care nu se putuse obișnui nicicum cu gândul că picase în Rusia ca o bombă (*cm me une bn b*) și zăcea zile de-a rândul în pat cu o expresie înrăită pe chip. Tata se purta față de mine cu o indiferență blândă; mama aproape că nu-mi dădea atenție, deși nu mai avea alt copil în afara mea: alte griji o împovărau. Tatăl meu, un bărbat încă tânăr și foarte frumos, se căsătorise cu ea din interes; ea era mai în vârstă decât el cu zece ani. Mama ducea o viață tare tristă: se supăra, era tulburată și geloasă tot timpul, dar nu se arăta așa în fața tatălui meu; îi era grozav de teamă de dânsul, iar el avea față de ea un comportament rece, sever și o ținea la distanță... N-am văzut în viața mea un om mai despotice, mai sigur de sine și de un calm mai elegant decât el.

N-am să uit niciodată primele săptămâni pe care le-am petrecut la vilă. Vremea era minunată. Plecaserăm din oraș la 9 mai, chiar de Sfântul Nicolae. Mă plimbam când prin curtea vilei noastre, când prin Neskucinoe, când dincolo de barieră; luam cu mine câte-o carte — de exemplu cursul lui Kaidanov — dar se întâmpla foarte rar s-o deschid; citeam mai degrabă cu glas tare versuri, din care știam o mulțime pe dinafară; sângele îmi alerga prin vine și inima mi se strângea de o durere plăcută și absurdă, de parcă aș fi așteptat și în același timp m-aș fi temut de ceva; mă minunam de tot ce era în jur și mă simțeam pregătit pentru orice; imaginația îmi era mereu în acțiune și se rotea în jurul aceluiași idei ca lăstunii în jurul clopotnițelor; cădeam pe gânduri, mă întristam și uneori chiar izbucneam în plâns; dar printre lacrimile și melancoliile provocate de un vers melodios sau de frumusețea înserării, răzbătea ca iarba primăverii sentimentul plin de bucurie al vieții mele tinere și clocotitoare.

Aveam un căluț de călărie pe care îl înșeuam și plecam de unul singur unde vedeam cu ochii; mă avântam în galop și îmi închipuiam că sunt un cavaler rătăcitor pornit să ia parte la un turnir — ce vesel îmi vâjâia vântul în urechi! — sau, întorcându-mi fața către cer, primeam în sufletul meu larg deschis azurul întreg, cu lumina lui strălucitoare.

După câte îmi amintesc, pe vremea aceea năluca iubirii sau vreun chip feminin anume nu-mi apăreau deslușit în minte aproape niciodată; dar, în tot ceea ce gândeam și simțeam, se ascundea presimțirea sfielnică și pe jumătate conștientă a ceva nou, necunoscut și nespus de dulce, legat de femeie...

Această presimțire, această așteptare îmi pătrunseseră întreaga ființă: respiram odată cu ea, îmi luneca prin toate vinele, prin fiecare picătură de sânge... și era sortită să se împlinească în curând.

Vila noastră era formată dintr-o casă boierească de lemn cu coloane și din două pavilioane scunde; în pavilionul din stânga se afla o mică fabrică de tapete ieftine... Mergeam deseori acolo să privesc cum vreo zece băiețandri slăbănogi și ciufuliți, în halate murdare și cu fețele supte, săreau continuu pe niște pârgii de lemn, apăsând pe scândurile pătrate ale preseii și imprimând cu ajutorul greutateii trupurilor lor plăpânde desenele pestrițe ale tapetelor. Pavilionul din dreapta era gol și de închiriat. Într-o zi, la vreo trei săptămâni după 9 mai, obloanele de la ferestrele acestei construcții se dădură la o parte și în rama lor se făcură văzute niște chipuri de femei — era o familie care se stabilise acolo. Mi-aduc aminte că în aceeași zi, după prânz, mama s-a interesat la majordom în legătură cu noii noștri vecini și, auzind numele de familie al prințesei Zasekina, rosti mai întâi cu un oarecare respect: „A! e prințesă...”, dar, după aceea adăugă: „Probabil una destul de săracă.”

— Au venit aici cu trei birje, observă majordomul întinzând un platou cu mult respect, n-au echipaj propriu și nici mobila nu e dintre cele mai bune.

— Ce să-i faci, răspunse mama, mai bine decât nimic.

Tata îi aruncă o privire de gheață: ea tăcu.

Într-adevăr, prințesa Zasekina nu putea fi o femeie bogată: pavilionul pe care-l închiriasse era așa de dărăpănat, de mic și de scund, încât niște oameni mai cu dare de mână n-ar fi acceptat să locuiască în el.

De altfel, toate lucrurile astea îmi intrară pe o ureche și-mi ieșiră pe cealaltă. Titlul de prinț mă impresiona foarte puțin: citisem *Hoții* lui Schiller nu cu mult timp în urmă.

II

AVEAM OBICEIUL SĂ HOINĂRESC cu pușca în fiecare seară prin grădina noastră și să pândesc ciorile. Simțeam, încă din copilărie, o mare repulsie față de aceste păsări viclene, precaute și hrăpărețe. În ziua despre care era vorba, m-am dus iar în grădină și, după ce-am bătut toate aleile în zadar (ciorile mă recunoșteau și croncăneau sacadat din depărtare), m-am apropiat din întâmplare de gardul scund care separa proprietățile *as tre* propriu-zise de fâșia îngustă de grădină care se întindea până în spatele pavilionului din dreapta și aparținea de acesta. Mergeam cu capul în jos. Deodată, se auziră niște voci; am aruncat o privire peste gard și am încremenit... În fața ochilor îmi apăruse o priveliște ciudată.

La câțiva pași de mine — într-o poieniță înconjurată de tufisuri verzi de zmeură — stătea o fată înaltă și bine făcută, într-o rochie trandafirie în dungi și cu o băsmăluță albă pe cap; în jurul ei se înghesuiau patru tineri, iar ea îi lovea pe rând peste frunte cu niște flori mărunte și cenușii al căror nume nu-l știu, dar pe care copiii le cunosc foarte bine: florile astea formează niște săculețe mici care explodează cu zgomot dacă le lovești de ceva dur. Tinerii își puneau frunțile la dispoziție cu atâta plăcere și mișcărilor fetei (o vedeam din profil) erau de o gingășie așa de plină de

farmec, atât de alintate și de poruncitoare și în același timp atât de comice, încât mai că n-am scos un strigăt de uimire și de încântare și așa fi dat, se pare, orice aveam pe lume, doar să mă lovească și pe mine peste frunte degetele ei minunate. Pușca îmi alunecă în iarbă, uitasem de toate și nu făceam altceva decât să devorez din priviri silueta aceea armonioasă, gâtul, mâinile ei frumoase și bucele blonde ușor ciufulite, ieșind de sub băsmăluța albă, ochii inteligenți pe jumătate închiși, genele, obrăjorul dulce de dedesubt...

— Tinere domn, ei, tinere domn, rosti deodată lângă mine glasul cuiva, oare-o fi permis să privești în felul acesta o domnișoară pe care n-o cunoști?

Am tresărit din tot trupul și am înlemnit... Alături de mine, de dincolo de gard, mă privea ironic un bărbat cu părul negru, tuns scurt. În aceeași clipă, se întoarse spre mine și fata... Am văzut niște ochi mari și cenușii, pe un chip mobil și însuflețit și deodată... chipul acesta fu străbătut de un fior, dinții albi se iviră sclipitori printre buzele care surâdeau, sprâncenele se ridicară șugubețe în sus... M-am înroșit, am înșfăcat pușca din iarbă și, urmărit de un hohot de râs răsunător, lipsit însă de orice urmă de răutate, am luat-o la fugă spre camera mea, unde m-am aruncat pe pat și mi-am acoperit fața cu mâinile. Inima îmi sălta în piept cu putere; mi-era cumplit de rușine, dar eram în același timp și tare vesel; mă cuprinsese o tulburare pe care n-o mai simțisem până atunci.

După ce m-am odihnit, m-am pieptănat, mi-am curățat hainele și am coborât la ceai. Chipul tinerei fete îmi juca în fața ochilor, inima încetase să-mi mai sară în piept, dar mi se strângea cumva, într-un fel oarecum plăcut.

— Ce-i cu tine? mă întrebă tata pe neașteptate, ai împușcat o cioară?

Așa fi vrut să-i povestesc tot ce se întâmplase, dar m-am abținut și am surâs doar în sinea mea. Când m-am dus la culcare, am făcut trei piruete, nici eu nu știu de ce, m-am pomădat, m-am

întins în pat și am dormit toată noaptea ca mort. Înainte de a se crăpa de ziuă, m-am trezit pentru o clipă, m-am ridicat în capul oaselor, m-am uitat plin de entuziasm în jur și am adormit la loc.

III

„CUM SĂ PROCEDEZ CA SĂ FAC CUNOȘTINȚĂ CU EI?” a fost primul gând cu care m-am trezit de dimineață. Înainte de ceai, m-am dus în grădină, dar nu m-am apropiat prea mult de gard și n-am văzut pe nimeni. După ceai, m-am plimbat de câteva ori pe stradă prin fața vilei și m-am uitat de departe la ferestre... După o perdeluță mi s-a năzărit că văd chipul *ei* și, înspăimântat, m-am îndepărtat cât am putut de iute. „Totuși trebuie să fac cumva ca să ne cunoaștem”, mă gândeam eu, umblând încoace și încolo pe maidanul nisipos care se întindea în fața parcului Neskucinoe, „dar cum să procedez? Iată, asta e întrebarea.” Rememoram cele mai mici amănunte ale întâlnirii din ziua precedentă și, nu știu de ce, cel mai limpede mi se înfățișa momentul când ea răsese de mine... Dar, în timp ce mă frământam urzind fel și fel de planuri, soarta îmi purtase deja de grijă.

În lipsa mea, mama primise de la noua ei vecină o scrisoare pe hârtie cenușie, sigilată cu ceara aceea cafenie care se întrebuințează numai la citațiile trimise prin poștă și la dopurile de la sticlele de vin ieftin. În misiva aceasta, scrisă neîngrijit și plină de greșeli gramaticale, prințesa o ruga pe mama s-o ia sub protecția sa, deoarece, zicea ea, mama mea se cunoștea bine cu niște personaje însemnate de care atârna soarta ei și a copiilor săi, întrucât se găsea în focul unor mari procese. „Mă adrisez la dumneata ca o doamnă nobelă la altă doamnă nobelă și de-aia profitez de ocazia asta...” scria ea, sfârșind cu rugămintea de a i se permite să ne facă o vizită. Am găsit-o pe mama într-o stare de indispoziție teribilă: tata nu era acasă și ea n-avea de la cine să ceară un sfat.

Era imposibil să nu-i răspundă „nobelei doamne” care pe deasupra mai era și prințesă, dar nu știa cum să procedeze. Să-i scrie în franțuzește i se părea nepotrivit, iar la ortografia limbii ruse nu era nici ea prea tare și, fiind conștientă de lucrul acesta, nu voia să se compromită. Se bucură de venirea mea și-mi porunci pe loc să mă duc la vecini și să-i explic prințesei prin viu grai că mama mea e gata oricând să-i facă, dacă-i stă în putere, un serviciu Excelenței Sale și că o roagă să poftescă la noi pe la ora unu. Realizarea neașteptată și rapidă a dorinței mele secrete mă bucură și mă înfricoșă în același timp; totuși nu mi-am manifestat tulburarea care mă cuprinsese, așa că m-am dus mai întâi în camera mea ca să-mi pun o cravată nouă și să-mi schimb haina: prin casă umblam încă în veston cu guler răsfrânt, deși lucrul ăsta mă stingherea grozav.

IV

ÎN VESTIBULUL STRĂMT ȘI NEPRIMITOR al pavilionului în care am intrat tremurând fără să vreau din tot trupul, mă întâmpină un servitor bătrân și cărunt, cu o față întunecată și arămie, cu niște ochișori posomorâți ca de porc și cu niște zbârcituri așa de adânci pe frunte și pe tâmpile, cum nu mai văzusem în viața mea. Ducea pe o farfurie resturile unei scrumbii și, închizând cu piciorul ușa care dădea într-o altă încăpere, zise cu glas întretăiat:

— Ce doriți?

— Prințesa Zasekina este acasă? am întrebat eu.

— Vonifati! strigă din dosul ușii o voce ascutită de femeie.

Servitorul îmi întoarse spatele fără să scoată un cuvânt, cu care ocazie ieși la iveală spinarea foarte uzată a livrei sale pe care se afla un singur nasture cu un blazon decolorat, și plecă lăsând farfuria pe podea.

— Ai fost în oraș? continuă același glas de femeie.

Servitorul bombăni ceva.